

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Světová hospodářská krize

Mgr. Eva Mužná

Výukový materiál zpracován v rámci projektu
EU peníze školám

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0229
Šablona:	III/2
Č. materiálu:	VY_32_INOVACE_217
Datum vytvoření:	22. 9. 2013
Ročník:	4.
Předmět:	Dějepis a dějiny kultury
Vzdělávací oblast:	Společenskovědní
Tematická oblast:	2. světová válka
Anotace:	Žákyně a žáci se seznámí se vznikem, průběhem a dopadem světové hospodářské krize

Světová hospodářská krize

- ❖ **Světová hospodářská krize (Velká hospodářská krize nebo Velká deprese)** je označení pro velký **propad akcií na americké burze** a následný hospodářský kolaps v roce 1929
- ❖ v důsledku tohoto krachu se de facto **zhroutily ekonomiky po celém**
- ❖ v době krize si mnoho lidí myslelo, že kapitalismus skončil a došlo k přesvědčení, že na vině je demokratický systém - toho **využili především totalitní režimy - fašisté, nacisté a komunisté**, kteří slibovali pád demokracie a nastolení pevných systémů
- ❖ **překonána byla až v polovině 30. let 20. století a všeobecně se soudí, že právě ona byla jednou z hlavních příčin druhé světové války**
- ❖ předchozí soustavný růst způsobil, že 3. září 1929 byl **vytvořen nový rekord tzv. Dow Jonesova indexu** - jenom mezi lety 1927 a 1929 došlo ke zdesetinásobení celkového jmění investičních společností
- ❖ pouhé dva dny po dosažení historického maxima **varoval před hrozícím pádem akcií významný finanční analytik Roger Ward Babson** s tím, že **akcie jsou nadhodnoceny** - jeho varování však nebylo bráno v potaz a po krátkém propadu opět následoval růst
- ❖ **následky krachu zasáhly postupně celý demokratický svět - již následující den, tzv. Černý pátek**, následky krachu dospěly také do Evropy, na jejichž burzách došlo ke shodnému efektu
- ❖ hospodářský program **New Deal** se rozhodl opustit liberální politiku a vydal se cestou **teorií britského ekonoma Johna Keynesa**
- ❖ v roce 1932 bylo téměř 45% Němců nezaměstnaných
- ❖ **v Německu ve stejné době vznikl Hitlerův program, který v zásadě vyšel z podobných principů jako New Deal**
- ❖ oba projekty byly postaveny **na principu státních zakázek a vybudování centrální banky, přičemž Hitlerův jednoznačně směřoval k vojenským zakázkám**
- ❖ **Hitlerův projekt měl prakticky okamžité výsledky**, jeho nevýhodou bylo, že myšlenky směřující k **absolutní moci státu**, které obsahoval, vyžadovaly další a další zásahy a posilování zbrojení, což nakonec nutně **vedlo k rozpoutání války**
- ❖ **New Deal měl pomalejší výsledky, jeho výhodou byla dlouhodobě zaměřená strategie**, jejímž cílem bylo nenarušit tak principy demokracie

Odras v literatuře a filmu

Román **Hrozny hněvu** (The Grapes of Wrath) od držitele Pulitzerovy a Nobelovy ceny **Johna Steinbecka** z roku 1939, zfilmován roku 1940.

Film **Koně se také střilejí** od režiséra Sydneyho Pollacka natočený na motivy románu Horance McCoye.

Řetězová reakce

Velmi rychle začaly **krachovat společnosti**, které neměly dostatečný kapitál, což způsobilo **prudký nárůst nezaměstnanosti**. V důsledku toho vypukla panika, při níž se **lidé snažili vybrat své úspory**, **banky však nedisponovaly dostatečným kapitálem**, a proto **mnoho z nich zkrachovalo**. V USA nepřežilo třicátá léta téměř 10 000 bank - jedna třetina ze všech. Tím se velmi prudce **snížila platební schopnost jednotlivců**, což ve svých důsledcích znamenalo opětovné snížení výroby.

Ozdravné reformy

New Deal - Nový úděl, je název souboru opatření, ekonomických a sociálních reforem zavedených v průběhu let 1933–1937 během vlády **prezidenta Franklina D. Roosevelta v USA** s cílem podpořit, ozdravit a zreformovat státní ekonomiku Spojených států během Velké hospodářské krize.

Rychlý spád

Ve čtvrtek 24. října došlo po počátečním zklidnění k další mohutné vlně prodejů. Šlo o prodeje investorů, kteří si na nákup akcií předtím otevřeli úvěr. **V průběhu pouhých 30 minut bylo prodáno zhruba 1,6 miliónů akcií**. Došlo k vyčerpání nákupních příkazů a investoři **podlehli panice**. Následovala nová vlna prodejů akcií, v té chvíli již za jakoukoli cenu. Několikrát dokonce došlo k uzavření burzy a přerušení obchodování. **Celková finanční ztráta dosáhla 24. října 11,25 miliard dolarů**.

obr. č. 1

Pokles indexu průmyslové výroby v letech 1929—1934

	1929	1930	1931	1932	1933	1934
USA	100	81	68	54	64	66
Německo	100	86	68	53	61	80
VB	100	92	84	84	88	99
ČSR	100	89	81	64	60	67
Rakousko	100	85	70	61	63	70

Pohroma v Polsku

Polsko bylo krizí silně zasaženo. **Společně s Německem bylo nejpostiženější zemí Evropy.** Nejhlubší propad nastal v roce 1934. Průmysl vykázal ohromné číslo nezaměstnaných Poláků: 43,5%.

Během krize lidé rozprodávali svůj majetek - nejprve knihy, pak zrcadla, pohovky, skříně, šaty a nakonec snubní prstýnky. Někdy i matrace, takže rodina musela spát na podlaze. V bytě (což byla nejčastěji jedna místnost) v průměru připadaly **na jednu postel více než 3 osoby. Každá druhá žena potratila, každé čtvrté dítě zemřelo.** U dětí, které přežily, se často vyskytla **křivice kvůli nedostatku vitamínů.**

Ničivé ztráty

Následky krachu burzy byly katastrofální. **Mnoho (mezi 1-3 milióny) Američanů bylo krachem přímo postiženo a ztratilo značnou část svého jmění.** Někteří, ti co rádi sázejí na jednu kartu, **přišli dokonce o celý majetek.** Ztráceli všichni, důvěřivé vdovy, dělníci, posluhovačky, univerzitní profesori i bohatí a ostřílení spekulanti. Tak přišel **bývalý šéf General Motors, Bill Durant, o zhruba 40 miliónů dolarů a Michael Meehan, multimilionář a burzovní specialista společnosti Radio Corporation of America, později přiznal, že tehdy ztratil na burze osmimístnou sumu.**

Použité zdroje:

obr. č. 1

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Social_Security_Poster_of_a_Mother_and_Her_Child_-_NARA_-_195886.tif. [online]. [cit. 2013-09-22].

<http://dejiny.wz.cz/mezi/bitvy/krize/krize.html>. [online]. [cit. 2013-09-22].

<http://www.penize.cz/15898-krach-na-newyorske-burze-v-roce-1929>. [online]. [cit. 2013-09-22].